

MONIKA PRADZIADOWICZ

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

Wdrażanie i warunki realizacji wybranego typu pakietu programu rolnośrodowiskowego w ramach PROW 2007–2013 w województwie zachodniopomorskim

Wprowadzenie

Przystąpienie Polski do UE było dla naszego kraju ogromną szansą rozwoju, zwłaszcza dla polskiego rolnictwa. Polscy rolnicy od tego czasu mogą korzystać z ogromnego wsparcia finansowego w ramach PROW za wykonywanie na użytkach rolnych w danym roku gospodarczym określonych działań rolnośrodowiskowych.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2007–2013 łączy w sobie dotychczasowe instrumenty wsparcia obszarów wiejskich w Polsce, tj. Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004–2006 (PROW 2004–2006) i Sektorowego Programu Operacyjnego (SPO). Określa on zakres i formę pomocy dla tych obszarów na lata 2007–2013, której głównym źródłem finansowania jest Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)¹.

PROW 2007–2013 realizowany jest w ramach 4 osi priorytetowych:

- Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego,
- Oś 2 Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich,

¹ <http://www.agronews.com.pl/print.php?id=0&aid=1230> (11.04.2015).

- Oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej,
- Oś 4 Leader.

W ramach Osi 2 realizowany jest program rolnośrodowiskowy, na który składają się następujące pakiety:

- Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone,
- Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne,
- Pakiet 3. Ekstensywne trwałe użytki zielone,
- Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000,
- Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000,
- Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie,
- Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie,
- Pakiet 8. Ochrona gleb i wód,
- Pakiet 9. Strefy buforowe.

Omawiany pakiet 8 obejmuje trzy warianty:

- 8.1 wsiewki poplonowe,
- 8.2 międzyplon ozimy,
- 8.3 międzyplon ścierniskowy.

Podstawowym celem niniejszego opracowania było przedstawienie założeń wdrażania i realizacji Pakietu 8. Ochrona gleb i wód. Zaprezentowano jakie warunki należy spełnić, aby uzyskać pomoc finansową, omówiono obowiązujące stawki rolnośrodowiskowe dla dostępnych wariantów w ramach omawianego pakietu, sankcje finansowe jakie obowiązują beneficjentów programu oraz dokonano analizy liczby beneficjentów, którym udzielono wsparcia finansowego. Do badań wykorzystano dane pochodzące z Zachodniopomorskiego Oddziału Regionalnego ARiMR oraz dane pochodzące z opracowań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW).

1. Znaczenie ochrony gleb i wód w Polsce

Gleba jest bardzo istotnym zasobem naturalnym Ziemi, z którego czerpiemy wszelakie dobra naturalne. Ogólnie definiowana jest jako biologicznie czynna powierzchniowa warstwa skorupy ziemskiej, stanowiąca podłoże życia dla roślin.

Znaczenie ochrony gleb zostało podkreślone w 6 Programie Działań na rzecz Środowiska UE obejmującym okres od 22 lipca 2002 r. do 11 lipca 2012 r. W dokumencie tym wskazano na potrzebę opracowania siedmiu strategii tematycznych, wśród których wymieniono m.in. Tematyczną Strategię w dziedzinie ochrony gleb. Podstawą prac nad Tematyczną Strategią w dziedzinie ochrony gleb był komunikat Komisji Europejskiej skierowany w 2002 r. do Rady Europy, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Społeczno-Ekonomicznego i Komitetu Regionów UE zatytułowany „*W kierunku tematycznej strategii ochrony gleby*”. W komunikacie wskazano na podstawowe zagrożenia i procesy degradacji gleb, istotne z punktu widzenia polityki ochrony zasobów przyrody na obszarze UE².

Walory użyteczności rolniczej gleb zależą od rodzaju skały macierzystej, z której zostały wytworzone, a także od jakości warstwy uprawnej, która w znacznym stopniu jest kształtowana przez działalność rolnika.

Gleba, jako podstawowy element agroekosystemu jest (Duer 2009):

- strefą rozwoju systemu korzeniowego roślin,
- rezerwuarem składników pokarmowych,
- magazynem wody niezbędnej do życia roślin,
- środowiskiem życia różnorodnych organizmów glebowych rozkładających substancję organiczną i odpowiedzialnych za procesy biochemiczne zachodzące w glebie.

Jeżeli gleba spełnia wyżej wymienione funkcję oznaczać to będzie, że jest glebą żyzną, która będzie wytwarzać pełnowartościowe plody rolne. Jednak na skutek nieodpowiedniej działalności człowieka tj. zanieczyszczenie środowiska przez zakłady przemysłowe czy wycinanie lasów, gleby mogą ulegać degradacji (fizycznej, chemicznej i biologicznej).

² http://archiwum.ekoportal.gov.pl/do_druku/index.html?page=|ekoportal|prawo_dokumenty_strategiczne|PolitykaOchronySrodowiskaUE|Gleba.html (11.04.2014).

Degradacja fizyczna jest powodowana głównie przez procesy erozyjne. O chemicznej degradacji mówimy wówczas, gdy gleba jest zakwaszona, o małej zawartości dostępnych składników pokarmowych, zanieczyszczona szkodliwymi substancjami chemicznymi np. metalami ciężkimi czy pozostałościami chemicznych środków ochrony roślin. Degradacja biologiczna objawia się zmniejszeniem zawartości substancji organicznej, oraz niekorzystnymi zmianami w składzie i ilości mikroflory i fauny glebowej (Duer 2009).

Kolejnym niezbędnym zasobem do produkcji rolnej jest woda. Podstawową przesłanką ochrony wód jest utrzymanie ich w jak najlepszej czystości, głównie poprzez prowadzenie różnego rodzaju czynności mających na celu utrzymywanie jakości wód na poziomie ustalonym w obowiązujących przepisach oraz poprawa stanu tych, które tym przepisom nie odpowiadają.

Ochrona wód w Polsce uregulowana została Ustawą z 18 lipca 2001 r. Prawo Wodne. Ustawa ta reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi. Gospodarowanie wodami jest prowadzone z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich ilości i jakości (Ustawa... 2001).

Woda w rolnictwie pełni szczególną funkcję ze względu na to, że jest środkiem transportu składników pokarmowych, substancji chemicznych i stałych cząstek gleby. Nadmiar rozpuszczonych, a nie wykorzystanych przez rośliny składników mineralnych, chemicznych środków ochrony roślin i hormonów przedostaje się do wód podziemnych lub powierzchniowych, powodując ich degradację.

2. Charakterystyka i wdrażanie Pakietu 8. Ochrona gleb i wód na lata 2007-2012 w województwie zachodniopomorskim

Program rolnośrodowiskowy wywodzi się z idei zrównoważonego rozwoju, gdzie najważniejszą rzeczą jest zapewnienie harmonii i równowagi w różnych aspektach działania człowieka oraz podmiotów gospodarczych i społecznych, w tym także gospodarstw i przedsiębiorstw rolnych (Runowski 2000).

Warunki ubiegania się o płatności rolnośrodowiskowe zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 26 lutego 2009 r.

w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (DzU nr 33, poz. 262, z późn. zm.).

Celem Pakietu 8. Ochrona gleb i wód jest utrzymywanie pokrywy roślinnej na gruntach ornych w okresie między dwoma plonami głównymi/towarowymi, w formie zasiewu jednogatunkowego lub mieszanki kilku gatunków w okresie jesienno-zimowym (Duer 2009). Dodatkowo celem tego pakietu jest ochrona gleb i wód przed zanieczyszczeniami pochodzenia rolniczego, zmniejszenie spływu azotu z pól do wód gruntowych i powierzchniowych oraz zapewnienie ptakom (np. skowronkom) i zającom możliwości gniazdowania i żerowania.

Poszczególne warianty, które składają się na pakiet 8 charakteryzują się wymaganiami szczegółowymi i odpowiednio dobranymi do ich sposobu realizacji i osiągnięcia celu:

Wymaganiami szczegółowymi dla wariantu 8.1 wsiewki poplonowe są (Duer 2009):

- wsiewanie roślin jako wsiewki poplonowej w rosnące rośliny ozime lub razem z siewem roślin jarych i utrzymanie ich przez okres zimy,
- sprzątnięcie słomy po żniwach,
- nie wznawianie zabiegów agrotechnicznych przed 1 marca,
- przyoranie biomasy wsiewki poplonowej, z wyjątkiem uprawy gleby w systemie bezorkowym,
- niestosowanie ścieków i osadów ściekowych na wsiewkę poplonową.

Do wymagań szczegółowych dla wariantu 8.2 międzyplon ozimy jest (Duer 2009):

- wykonanie siewu roślin ozimych jako międzyplonu ozimego do 30 września,
- nie stosowanie pod międzyplon ozimy innych nawozów niż naturalne,
- nie stosowanie ścieków i osadów ściekowych na międzyplon ozimy,
- przyoranie biomasy międzyplonu ozimego, z wyjątkiem uprawy gleby w systemie bezorkowym,
- zakaz spasaniania międzyplonu ozimego poza okresem wiosny,
- nie wznawianie zabiegów agrotechnicznych przed 1 marca,
- zakaz uprawy w plonie głównym rośliny, która była uprawiana w międzyplonie ozimym, lub formy jarej takiej rośliny,

- w przypadku uprawy międzyplonu ozimego w międzyrzędziach chmielnika, powierzchnia uprawy tego międzyplonu powinna stanowić około 67% łącznej powierzchni plantacji chmielu.

Wymaganiami szczegółowymi dla wariantu 8.3 międzyplon ścierniskowy są (Duer 2009):

- wykonanie siewu roślin jarych jako międzyplonu ścierniskowego do dnia 30 września;
- nie stosowanie pod międzyplon ścierniskowy innych nawozów niż naturalne;
- nie stosowanie ścieków i osadów ściekowych na międzyplon ścierniskowy;
- przyoranie biomasy międzyplonu ścierniskowego, z wyjątkiem uprawy gleby w systemie bezorkowym;
- możliwość spasania biomasy międzyplonu ścierniskowego w okresie jesieni;
- nie wznawianie zabiegów agrotechnicznych przed 1 marca;
- zakaz uprawy w plonie głównym rośliny, która była uprawiana w międzyplonie ścierniskowym;
- w przypadku uprawy międzyplonu ścierniskowego w międzyrzędziach chmielnika, powierzchnia uprawy tego międzyplonu powinna stanowić około 67% łącznej powierzchni plantacji chmielu.

Środki finansowe, które pozyskują rolnicy z dodatkowych źródeł są podstawową, a niekiedy główną motywacją, aby przystąpić do programu rolnośrodowiskowego. Zdaniem Bereźnickiej (2007) beneficjenci wybierając pakiet kierują się wysokością płatności przewidzianą w programie. Nie należy jednak płatności rolnośrodowiskowych traktować jako kwotę zastępującą dochody z gospodarstwa, a jedynie jako rodzaj premii, która rekompensuje rolnikowi utracone dochody w wyniku ekstensyfikacji ich produkcji rolnej.

Poniżej (tab. 1) zaprezentowano obowiązujące stawki płatności rolnośrodowiskowych trzech wariantów w ramach pakietu 8.

Tabela 1

Wysokość stawek płatności rolnośrodowiskowych dla wariantów Pakietu 8.
Ochrona gleb i wód

Warianty Pakietu 8. Ochrona gleb i wód <i>Variants package 8. Soil and water protection</i>	Stawki płatności, zł/ha* <i>Payment rate</i>	
Wariant 8.1. Wsiewki poplonowe <i>Variant 8.1. Undersown catch crop</i>	330	458

Warianty Pakietu 8. Ochrona gleb i wód <i>Variants package 8. Soil and water protection</i>	Stawki płatności, zł/ha* <i>Payment rate</i>	
Wariant 8.2. Międzyplon ozimy <i>Variant 8.2. Winter catch crop</i>	420	750
Wariant 8.3. Międzyplon ścierniskowy <i>Variant 8.3. Stubble catch crop</i>	400	690

* w przypadku gruntów położonych na obszarach zagrożonych erozją wodną

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Program rolnośrodowiskowy objęty PROW 2007–2013 w pigułce, 2011, MRiRW, Warszawa, 10.

Niektóre pakiety rolnośrodowiskowe tj. rolnictwo zrównoważone, rolnictwo ekologiczne, ekstensywne trwałe użytki zielone oraz ochrona gleb i wód, zostały objęte progami degresywności. Oznacza to, że wysokość płatności uzależniona jest od wielkości powierzchni objętej pomocą. Dla pakietu 8 płatność przyznawana jest w wysokości:

- 100% stawki płatności – za powierzchnię od 0,1 do 100 ha,
- 50% stawki płatności – za powierzchnię od 100 do 200 ha,
- 10% stawki płatności – za powierzchnię powyżej 200 ha.

W przypadku realizacji pakietu 8 na gruntach położonych na obszarach zagrożonych erozją wodną, płatność rolnośrodowiskowa, w części przysługującej za realizację tego pakietu na tych gruntach, jest przyznawana do powierzchni nie większej niż 60% powierzchni tych gruntów (Program rolnośrodowiskowy...2011).

Poniższa tabela 2 przedstawia wysokość płatności jaką otrzymali rolnicy wnioskujący o realizację pakietu 8 oraz powierzchnię jaką zajmowały uprawy poszczególnych wariantów pakietu 8 w województwie zachodniopomorskim w latach 2008–2012.

Tabela 2

Otrzymana płatność rolnośrodowiskowa i powierzchnia poszczególnych wariantów w Pakiecie 8. Ochrona gleb i wód realizowanych w województwie zachodniopomorskim w latach 2008–2012

Lata Years	Warianty w Pakiecie 8. Ochrona gleb i wód <i>Variants in Package 8. Soil and water protection</i>					
	Wariant 8.1 Wsiewki poplonowe <i>Variant 8.1. Undersown catch crop</i>		Wariant 8.2 Międzyplon ozimy <i>Variant 8.2. Winter catch crop</i>		Wariant 8.3 Międzyplon ściemiskowy <i>Variant 8.3. Stubble catch crop</i>	
	Płatność, zł <i>Payment</i>	Powierzchnia, ha <i>Area</i>	Płatność, zł <i>Payment</i>	Powierzchnia, ha <i>Area</i>	Płatność, zł <i>Payment</i>	Powierzchnia, ha <i>Area</i>
2008	–	–	1 485 397,95	3 591,15	1 871 934,84	4 832,24
2009	–	–	632 926,14	1 642,46	444 443,28	1 121,09
2010	–	–	3 283 820,26	8 260,78	3 550 075,00	9 557,46
2011	–	–	2 228 899,44	5 487,47	1 962 045,90	5 114,81
2012	–	–	2 138 192,54	5 068,91	2 035 762,49	5 238,31
Suma <i>Sum</i>	–	–	9 769 236,33	24 050,77	9 864 261,51	25 863,91

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zachodniopomorskiego Oddziału Regionalnego ARiMR.

Łączna suma płatności jaką otrzymali rolnicy z województwa zachodniopomorskiego wnioskujący o realizację pakietu 8 w latach 2008–2012 wyniosła ponad 19 mln 600 tys. złotych. Najwyższą kwotę pozyskali rolnicy uprawiający międzyplon ścierniskowy tj. 9,86 mln zł (50,2% całkowitej płatności w ramach pakietu 8).

W badanym okresie procentowy udział kwot pozyskanych w ramach realizacji wariantu 8.3 zmieniał się z 18% w 2008 r. do 5% w 2009 r., następnie z 36% w 2010 r., do 20% w 2011 r. i do 21% w 2012 r. Wiąże się to ze spadkiem powierzchni w ramach wariantu międzyplon ścierniskowy, a wzrostem zainteresowania uprawą międzyplonu ozimego.

W latach 2008–2012 powierzchnia uprawy międzyplonu ścierniskowego była stosunkowo nie wiele większa niż uprawa międzyplonu ozimego i wynosiła średniorocznie nieco ponad 5 tys. ha. Największy jego areal odnotowano w 2010 r. (ponad 9,5 tys. ha). W badanym okresie nie odnotowano zainteresowania wariantem 8.1 wsiewki poplonowe.

Poniższa tabela 3 przedstawia liczbę beneficjentów uczestniczących w realizacji pakietu 8 w latach 2007–2012 w województwie zachodniopomorskim.

Tabela 3

Liczba beneficjentów Pakietu 8. Ochrona gleb i wód w latach 2007–2012

Wyszczególnienie Specification	Liczba beneficjentów Number of beneficiaries						Razem Sum
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Wariant 8.1 Wsiewki poplonowe Variant 8.1. Undersown catch crop							
Województwo zachodniopomorskie West Pomeranian	–	–	–	–	–	–	–
Kraj Country	19	12	21	19	20	7	98
Udział w % Share in %	–	–	–	–	–	–	–
Wariant 8.2 Międzyplon ozimy Variant 8.2. Winter catch crop							
Województwo zachodniopomorskie West Pomeranian	210	69	341	214	259	111	1 204
Kraj Country	3 690	2 357	6 238	5 891	5 746	3 590	27 512
udział w % share in %	5,69	2,93	5,47	2,11	2,52	1,68	20,4

Wyszczególnienie Specification	Liczba beneficjentów Number of beneficiaries						Razem Sum
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Wariant 8.3 Międzyplon ścierniskowy Variant 8.3. Stubble catch crop							
Województwo zachodniopomorskie West Pomeranian	291	79	360	219	244	130	1 323
Kraj country	7 511	4 438	9 328	10 139	10 258	6 573	48 247
Udział w % Share in %	3,87	1,78	3,86	2,16	2,38	1,98	16,03

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zachodniopomorskiego Oddziału Regionalnego ARiMR.

Jak przedstawia powyższa tabela w latach 2007–2012 Pakiet 8. Ochrona gleb i wód w badanym okresie realizowało 75 857 rolników w kraju, z czego 2 527 rolników na terenie województwa zachodniopomorskiego (3,3% całkowitej liczby beneficjentów w kraju).

W ramach omawianego pakietu największym zainteresowaniem wśród rolników cieszył się wariant 8.3. międzyplon ścierniskowy, który wśród rolników charakteryzuje się łatwością w realizacji i niezbyt skomplikowanymi zasadami jego wdrażania. Istotnym argumentem są także płatności z tytułu ich wdrażania (Korsak-Adamowicz i in. 2009). Uprawą międzyplonu ozimego rolnicy są mniej zainteresowani, mimo, że jego efekt środowiskowy jest silniejszy (Pudełko i Szukała 2007).

W badanym okresie nie wystąpiło zainteresowanie rolników wysiewką poplonową (wariant 8.1). Organizacyjną i ekonomiczną zaletą tej formy obsiewu pól jest to, że nie wymaga przed siewem dodatkowych zabiegów agrotechnicznych. Najniższa rekompensata środowiskowa, ponadto drogie nasiona roślin uprawianych jako wsiewki, konkurencja dla rośliny zbożowej oraz ograniczony dobór herbicydów do stosowania w tych uprawach to czynniki ograniczające zainteresowanie tym rodzajem międzyplonu, mimo niewątpliwego efektu środowiskowego (Korsak-Adamowicz i in. 2013).

Za nieprzestrzeganie wymogów w ramach realizowanego Pakietu 8. Ochrona gleb i wód, stosowane są wobec rolników sankcje finansowe, których wysokość przedstawia poniższa tabela (tab. 4).

Tabela 4

Wysokość zmniejszeń płatności rolnośrodowiskowych dokonywanych
w ramach wariantów Pakietu 8. Ochrona gleb i wód

Rodzaj uchybienia Type of disparagement	Wysokość zmniejszenia, % Height reduction, %
Wariant 8.1 Wsiewki poplonowe – Variant 8.1. Undersown catch crop	
Brak siewu wsiewki	100
Nieuprzątnięcie słomy z pola po żniwach	20
Wznowienie zabiegów agrotechnicznych przed dniem 1 marca	50
Nieprzeoranie wsiewek (nie dotyczy systemu bezorkowego)	20
Zastosowanie ścieków i osadów ściekowych	100
Wariant 8.2 Międzyplon ozimy – Variant 8.2. Winter catch crop	
Brak siewu roślin poplonowych	100
Stosowanie pod międzyplon nawozów innych niż naturalne	100
Zastosowanie ścieków i osadów ściekowych na międzyplon	100
Nieprzyoranie międzyplonu (nie dotyczy systemu bezorkowego)	20
Spasanie w terminie innym niż w okresie wiosny	20
Wznowienie zabiegów agrotechnicznych przed dniem 1 marca	50
W przypadku uprawy międzyplonu ozimego w międzyrzędziach chmielnika, powierzchnia uprawy tego międzyplonu stanowi mniej niż ok. 67% łącznej powierzchni plantacji chmielu	100
Wariant 8.3 Międzyplon ścierniskowy – Variant 8.3. Stubble catch crop	
Brak siewu roślin poplonowych	100
Stosowanie pod międzyplon nawozów innych niż naturalne	100
Zastosowanie ścieków i osadów ściekowych na międzyplon	100
Nieprzyoranie międzyplonu (nie dotyczy systemu bezorkowego)	20
Wznowienie zabiegów agrotechnicznych przed dniem 1 marca	50
W przypadku uprawy międzyplonu ścierniskowego w międzyrzędziach chmielnika, powierzchnia uprawy tego międzyplonu stanowi mniej niż ok. 67% łącznej powierzchni plantacji chmielu	100

Źródło: Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 12 marca 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (DzU poz. 324).

Podsumowanie

Rolnicy, niezależnie od przyjętego sposobu gospodarowania, dostrzegają negatywny wpływ rolnictwa na środowisko przyrodnicze, jednak często nie widzą takiej zależności w obrębie swojego gospodarstwa, twierdząc, że ich działania nie prowadzą do degradacji przyrody (Korsak-Adamowicz i in. 2009). Dlatego tak ważnym i istotnym czynnikiem zapewniającym dbałość o środowisko

naturalne jest dobrowolne uczestnictwo rolników w programie rolnośrodowiskowym.

W stosunku do wszystkich dostępnych pakietów programu rolnośrodowiskowego, omawiany pakiet stanowi bardzo istotną i ważną kwestię w dziedzinie rolnictwa jak i ogromną szansę dla ochrony przyrody. Pakiet 8 z uwagi na łatwość w realizacji i atrakcyjność finansową od początku istnienia programu w Polsce budził duże zainteresowanie wśród rolników.

W województwie zachodniopomorskim w analizowanym okresie najczęściej wybieranym przez rolników wariantem była uprawa międzyplonu ścierniskowego (wariant 8.3). Międzyplon wsiewka (wariant 8.1) pomimo, że nie wymaga dodatkowych działań związanych z uprawą i przygotowaniem pola pod zasiew, nie był uznany wśród beneficjentów programu.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Rozporządzenie...2014), wprowadziło istotną zmianę w programie rolnośrodowiskowym dotyczącą m.in. wysokości stawek rolnośrodowiskowych dla pakietu 8, która dotyczy gruntów położonych na obszarach zagrożonych erozją wodną, gdzie podwyższono stawki płatności dla wariantu 8.1 z 330 zł/ha do 458 zł/ha, dla 8.2 z 420 zł/ha do 750 zł/ha, a dla wariantu 8.3 z 400 zł/ha do 690 zł/ha. Można założyć, że nowa wielkość premii była jednym z bodźców i zachęciła rolników do podjęcia działań środowiskowych, a w przyszłości przyniesie zamierzone efekty.

Bibliografia

- Bereznicka, J. (2007). Program rolnośrodowiskowy a bilansowanie środków pieniężnych w gospodarstwie. *Fragmenta Agronomica*, Vol. 24, No. 3, Poznań, 11–17.
- Duer, I. (2009). Ochrona gleb i wód. Biblioteczka programu rolnośrodowiskowego 2007–2013. Warszawa; MRiRW.
- Duer I. (2009). Ochrona gleb i wód. Biblioteczka programu rolnośrodowiskowego 2007–2013. Warszawa; MRiRW.
- <http://www.agronews.com.pl/print.php?id=0&aid=1230> (11.04.2015).
- http://archiwum.ekoportal.gov.pl/do_druku/index.html?page=|ekoportal|prawo_dokumenty_strategiczne|PolitykaOchronySrodowiskaUE|Gleba.html (11.04.2015).
- Korsak-Adamowicz, M., Dopka, D., Starczewski, J., Paluszkiewicz, J. (2013). Międzyplony jako narzędzie działań Wspólnej Polityki Rolnej w województwie mazowieckim w latach 2008–2010. *Fragmenta Agronomica*, Vol. 30, No. 2, Poznań, 94–102.

- Korsak-Adamowicz, M., Starczewski, J., Dopka, D. (2009). Działania rolników zmierzające do kształtowania i ochrony bioróżnorodności. *Pamiętnik Puławski*, 151/II, Puławy, 541–551.
- Program rolnośrodowiskowy objęty PROW 2007–2013 w pigułce. (2011). Warszawa; MRiRW.
- Program rolnośrodowiskowy objęty PROW 2007–2013 w pigułce. (2011). Warszawa; MRiRW.
- Pudelko, J., Szukała, J. (2007). Międzyplony ozime w siewach bezpośrednich w południowo-wschodnich Stanach USA. *Fragmenta Agronomica*, Vol. 24, No 4, Poznań, 139–144.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 marca 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013. DzU poz. 324.
- Runowski, H. (2000). Zrównoważony rozwój gospodarstw i przedsiębiorstw rolniczych. *SERiA* 2(5).
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne. DzU 2001, nr 115 poz. 1229.

Deploying and conditions for implementation of the package type selected under agri-environmental program of the RDP 2007–2013 in Western Pomerania

Summary

This article presents the conditions for the deploying of one of the nine available packages agri-environmental program – Package 8. Soil and water protection. It is being implemented by the Rural Development Programme for 2007–2013 and belongs to the Axle 2: Improving the environment and rural areas. 8 package consists of 3 scenarios (8.1 undersown catch crop, variant 8.2 winter catch crop and variant 8.3 winter catch crop). Among the possible variants the greatest interest among farmers enjoyed winter catch crop (variant 8.3). There is a lack of interest in undersown intercrop cultivation, although it does not require additional activities related to the cultivation and preparation of the area under crops. The analysis was conducted on the example of West Pomeranian Province using research data from the West Pomeranian Regional Branch of ARMA and data from studies of the Ministry of Agriculture and Rural Development (MARD).

Translated by Monika Pradziadowicz